

Cancellari'a Redactiunii:

Malulu inf. alu Dunarii, Nr. 32

Locuini'a Redactorului:

Malulu inf. alu Dunarii, Nr. 19.

Scrisorile nefrancaate nu se voru primi decâtu numai de la corespundintii regulari ai „Federatiunii“
Articlii tramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economieu.

Va esi Luni-a, Mèrcuri-a, Vineri-a ser'a, si Dominec'a deminèti'a.

Pretinlu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu. . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2 de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a timbrale pentru fiesce care publicatiune separatu. In Loculu deschisu 20 cr. de linia
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, ^{22 aprilu.} 4 maiu. 1868.

In cele doue diecenie mai de a prope s'a potutu observà cã de câte ori se imple aerulu cu gazuri resbelice, totu atunci incepu a se aretà si pre orisonulu politicu nori viforosi, in forma de „cestiuni.“ Pre langa tote cã diurnalele straine oficiali si semi-oficiali se nesuescu a ne infatîsia ceriulu politicu intr'o colorè azura, opiniunea publica sente totu-si aburi electrisati. Convingerea generale e cã, precum se pote deduce d'in logic'a fapteloru, Franci'a si Prussi'a trebue sê se certe, sê se lupte pentru domnirea in centrulu Europei. Erumperea resbelului se pote amenà pre unu tempu, inse elu va erumpe mai curendu sêu mai tardiu. Este unu anu si diumetate, decandu vedemu ivindu-se punctele acele negre, cari aparu si disparu, unulu dupa altulu, de a supr'a Renului. Dupa cestiunea regularei confinieloru, care Franci'a o pretinse câtra capetulu anului 1866, a urmatu cestiunea Luxemburgului, dupa acèsti'a a Schleswigului de a medianopte, era mai de curendu incepe a se pomeni cestiunea de Mainz. „Potu spune d'in funtana credibile — dîce corespundintele d'iu Parisu alu diurnalului „Augs. Ztg.“ — cã cestiunea de Mainz este studiata cu mare grige in sinulu cabinetului francecu. Aici s'a pusu intrebarea, cã ore Prussi'a are dreptulu de a tienè Mainz-ulu in assediu? Dreptulu confederatiunei germane de a tienè garnisona in Mainz a fostu garantatu prin tratate intrenatiionali; si apoi compete ore acestu dreptu Prussiei, care disolvì confederatiunea nemtiesca, si nimicli, la Sadow'a, opulu congresului de Vien'a?“ Guvernulu francecu nu lucra, fãra indoiela, decâtu in interesulu sêu, candu studieza cestiunile; acèsti'a este de lipsa d'in motivu ca, fiindu odata pregatitu, sê nu se afle in confusiune in privinti'a pretestului, pentru cã e mai bine totu-si a inculpà pre altulu cu initiativ'a resboiului. Inse cã Franci'a se pregatesce, nu mai sufere indoiela. Tote informatiunile, cari sosescu d'in Franci'a vorbescu despre pregatiri enormi. Diurnalulu de Coloni'a capetâ mai de curendu scirea: „Este necontestabile, cã gard'a nationale mobile se va organisa mai antâiu in despartiemintele de câtra resaritu, precum si cã maresialulu Niel va face tote, pentru ca sê asigureze marginile orientali a le imperiului francecu.“

Guvernulu Tuillerieloru va avè de altmintrea in scurtu ocaziunea de a se pronuncia nu numai in cuvinte ci si in fapte, daca elu nutrecesc intr'adeveru sentieminte de pace. Se pote ceti in mai multe diurnale de Parisu, cã câti-va d'intre membrii corpului legislativu voru interpelà guvernulu in cestiunea „pacei si a resbelului.“ Daca guvernulu va raspunde, cã programulu sêu este pacea, interpelatorii voru propune, ca efectivulu presinte alu armatei sê se reduca cu 50 de mi. Prin o asemene despusetiune s'ar' potè face o economìa de 30—35 milioane; folosulu de capetenia ar' fi inse, cã productiunea nationale si-ar' recascigà o putere lucratoria insemnata; pentru cã lips'a lucratoriloru se sente in mesura mare, mai virtosu la agricultura.

Insciutiari d'in oriinte vorbescu despre pregatiri enormi de resboiu, cari Turci'a le face la frontarietele serbo-turcesci. Unu corespundinte alu unui diurnalulu nemtiescu afirma, cã trei barbati mai de frunte d'in statulu-magiore lucra neintreruptu la intarirea fortaretieloru. Redifii sunt chiamati sub stindarde, se straporta tunuri si pusce d'in Constantinopole. Guvernulu turcescu, precum spune corespundintele, are de cugetu a atacà Serbi'a prin resboiu; planulu strategicu inca ar' fi gat'a, si, ce e mai multa, Port'a ar' fi asiguratã despre ajutoriulu unei poteri mari. Inca nu se scie, ce va face Serbi'a

fatia cu asemene casu; inse este probabile, cã es-ministrulu Ristich, care caletoresce in missiune extraordinaria la Berlinu, Londr'a, Parisu si la San-Petru-pole, nu va lipsi a chiamà atentiunea poteriloru mari la peridele, cari amenintia Serbi'a. Guvernulu turcescu ar' volè dara a incepe bataia si cu Serbi'a, candu se necagesce acuma de patru ani cu o mana de omeni d'in Candi'a fãra ce-va resultatu, si ar' volè a se incaerà inca si cu Persi'a. Nu cumva i este muculu la degetu?

Dieta Ungariei.

Dãmu acì o scurta socota despre siedinti'a de asta-di a casei represintantiloru Ungariei. Dupa lucrârile indatinatè: autenticarea protocolului etc., luâ cuventulu ministrulu de interne, br. Wenkheim, pentru a raspunde la interpelarea deputatului Cichi, facuta in un'a d'in siedintiele trecute in privinti'a desolvarei clubului democraticu d'in Pest'a. D. ministru incepe spunendu, cã in Ungari'a nu suntu numai legi scrise, ci si legi consuetudinarie, cari jura a le observà si insu-si domnitoriulu. Pre atare lege consuetudinaria se bazeza si dreptulu de insotîre. Acestu dreptu inse nu pote fi nemarginitu, si d'in conceptulu constitutionalismului emaneza detorinti'a guvernului de a impiedecà, ca d'in „insotîre“ sê nu provina ce-va periculu pentru patria. Continuandu, d. ministru se provoca la usulu de pan'acum, conformu cârui-a ori ce insotîre si-susterneà statutele la guvernulu spre aprobare, era nu numai pentru statulu cunoscintiei. Apoi face istoriculu infiintarieli clubului democraticu spunendu cã susternendu-si acest'a statutele spre aprobare, guvernulu a aflatu, cã cu deosebire §-ulu 3. areta legile fundamentali ale constitutiunei ca si contrarie libertatei si egalitatei, agitandu in modulu acest'a contra acelor legi. D'in asta cauza guvernulu a poftitu ca clubulu sê schimbe §-ulu acest'a, inse clubulu a respunsu cã nu va cede decâtu numai puterei armate si asiè guvernulu s'a veditu silitu a desolve clubulu cu ajutoriulu dorobantiloru cetatienesci. — Vorbirea dlui ministru o primesce majoritatea guvernamentale cu aplause, aprobandu-i procederea, despre ce de altmintrea nimene nu se indoià, era Cichi nu este multiemitu si-si reserva dreptulu de a se dechiarà.

Alu doilea momentu mai insemnatu d'in siedinti'a de asta-di a fostu interpelarea deputatului d'in Sighisior'a (Tranni'a), Iosifu Gull, care aretandu, intr'o vorbire mai lunga, cã in Transilvani'a si pana asta-di suntu in vigore legile de presa de pre tempulu lui Bach, cetesce o admonitiune ce o foia nemtiesca d'in Sabiuu au capetatu de la primariulu de acolo, si intreba pre ministeriu cã are cunoscintia despre acèsti'a si are de cugetu a despune, ca, si pana la regularea referintieloru, legile in vigore d'in Transilvani'a sê se aplice in sensu liberalu fatia cu tote foiele? Fr. Deacu dîce cã respundendu guvernulu la aceste intrebâri, necasulu n'ar' fi delaturatu: „necasulu e acolo: cã in Transilvani'a nu este libertate de presa“; de ace'a elu intreba pre guvernulu, cã nu s'ar' potè intruduce libertatea prese si in Transilvani'a? Deacu afla cã acèsti'a ar' fi cu potintia „cã-ci este nedreptate ca tier'a sora sê fie lipsita de acèsta columna principale a libertatei“, si poftesce ca guvernulu, de odata cu respunsulu la intrebârile de susu sê presinte si unu proieptu despre regularea referintieloru de presa d'in Transilvani'a. Mai pre largu vomu raportà despre acèsta afacere importante in nr. v. Acì mai adaugemu, cã d'intre dep. romani au vorbitu in acèsta afacere d. Babesiu, era ministrulu presiedinte se dechiarà in intielesulu parerei lui Deacu, fãra de a potè inse incungiurà espressionile predilecte a le unguiloru de la putere: „agitare contra intregitatei tierci si a constitutiunei!“

S. Coron'a Ungariei e d'in ereditate romana *).

Flaviu Valeriu Aureliu Claudiu Constantinu s'a nascutu in Naisu (cetate in Daci'a lui Aurelianu) d'in parinti Constantinu Chloru si soci'a lui Elena. Anii junetiei i-a petrecutu sub Galeriu in orientu in lupte continue cu varvarii. Virtutea belica a junelui Constantinu esercitata in contr'a Sarmatiloru, a intunecat u inim'a cesarelui Galeriu; deci Constantinu vedindu-se in cursa, a fugitu la parintele sêu in provinciele apusene. Morindu acestu-a curendu, a ereditu in testamentu Gali'a, Ispani'a si provinciele Alpiloru Cotici.

In Gali'a a imperatitu trei ani cu lauda; candu la invitarea secreta a Romaniloru strabate in Itali'a, langa Taurinu, la Verona si in urma langa portile Romei frange poterile lui Masentiu — care deodata s'a innecatu in undele Tiverului; — laurulu acestoru-a invingeri a fostu Itali'a si Afric'a. Constantinu inse care si-a petrecutu junetia in resaritu, ma si pamentulu lui natalu a fostu in Daci'a, acum in culmea invingeriloru, ià la sufletu, si-si propune a cucerì si tierile orientului. Era-si trei invingeri, uu'a in Panoni'a langa Cibale (asta-di Vincoveze) a doua in Traci'a langa Adrianopole, si cea d'in urma pre strintore Bosforului langa Calcedonu; si cumnatulu sêu Liciniu — care remasesc singuru cesar in resaritu, dupa moartea lui Galeriu si Masiminu — cade prinsu in Nicomedi'a si in urma se omora. Atunci Constantinu remase singuru imperatoriu la anulu Rom. 1077. d. Cr. 324.

Mai multa marire si-a castigatu inse Constantinu in luptele sangurose portate cu poporele inundatorie. Viti'a slava sarmatica — de unu sange cu Dacii si Getulii autici — inimica secularia a numelui romanu, la tota ocaziunea bine venita — pre candu romanii se macelau in rebele civile — intindeau mana inimiciloru imperiului precum Gotiloru si Scitiloru. Asiè si acum pre candu Constantinu erà distrasu cu Liciniu, Sarmatii si Gotii curgu preste Dunare in mai multe renduri predandu cu feru si focu provinciele romane. Constantinu, ca unu alu doilea Traianu, voindu a intreprinde mesuri mai multu secure in contra varvariloru, de câtu espeditiuni repadite, a plecatu mersuri sistematice in contra loru in unu cursu de 15. ani (de la 315—330.) cu putiene intreruperi. Sarmatii in trei mersuri se umilescu de totu, insu-si regele loru Rausimundu remane mortu in lupta la anulu 319. d. Cr.

Pre noi ne atinge inse mai inadinsu planulu lui Constantinu de a umili cornele Gotiloru, cari acu-si de unu jumetate de seculu predominiau Daci'a lui Traianu — (mai alesu campiele Romanici), si de a rencorporà imperiului romanu acesta provincia a Augustiloru. Planulu acestu-a a pusu in o miscare viua, pre strabunii nostri d'in ambele Dacie, colonistii lui Trajanu postati ronu in muntii Carpatiloru insetau dupa patria independinta curatita de straini; cei d'in drept'a Dunarei, pentru ca sê scape de desele incursiuni. Unu poporu, care inca mai numerà in vietia pre unii veterani, nascuti „liberi“ — pre tempurile lui Aurelianu, — Fabii, Claudiu Julii (Geli) Mariani etc. cu vre o 50—60. ani mai nainte, n'au potutu sê stè cu manile in sinu, audiendu cum resuna bucinulu libertatei si cum se inaltia era-si cu mandria Vulturii legiuniloru romane a le lui Constantinu la ripele Dunarei, in campiele si colnicii Daciei lui Traianu. Nu, pentru cã li erà inca in viua memoria credeulu ereditu de pre atunci, candu parinti loru s'au luptatu cu barbatia „pentru pamentulu patriei romane“ cu Gotii, de si scapatase fortun'a schimbatoria Acesta virtute au mai doveditu-o colonistii lui Traianu de câte ori cesarii romani au mai tentatu a recuperà Daci'a lui Traianu, vedi ist. contemp. Zosimu Hist. Libr. IV. cap. XI.

Invingerile lui Constantinu castigate asupr'a elementului slavicu alu Sarmatiloru, au avutu buna influintia pentru succesele lui urmatorie a supr'a celui-a altu elementu germanu goticu — inimicu comunu numelui romanu, (ca toti sierbii fostiloru loru domni de ore candu.) Bunaminte precum Traianu in mersulu antâiu numai i-a infrantu pre Daci, si numai in alu doile mersu i-a nimicitu de totu, construindu si puntea famosa, asiè si Constantinu in cea d'antâia

*) A se vedè nr. Fed. 61.

speditiune 316 d. Cr. numai a umilitu cornele Gotiloru, cu tote că istoriculu Orosiu provocandu la acesta invingere, dechiara pre Goti a fire stersi cu totulu *).

Numai, pentru că de la 316—325. aflăm pre Goti omeni de pace in Dacia lui Traianu, iniitandu-se si in religiunea crestina, prin urmare si in civilisatiune sub firm'a religiunaria si politica romana. Pre la anulu d'in urma (Conciliulu de Nicea I-mu ecumenicu) li se inventeaza litere (cunoscute sub numirea Gotice) si episcopulu d'in Dacia U'phila, li scrie prim'a data s. bibli'a in limb'a germana gotica, (Vedi siogore neintiule, că si pre tine te au invetiati a ceti si a serie imperatii si patriarohii romaniloru, — ca pre selavi mai tardiu, de aici dateza istoria literaria germana) si numai pre la capetulu acestuia deceniu se aretara de nou tulburati. Atunci Constantinu, ca unu alu doile Traianu radica puncte preste Dunare intre Oescu si Sucibida — in susu de gur'a Oltului — si petrundiendu cu tota poterca imperiului (planu grandiosu) batu pre Goti, si i alungă pana peste Dunastru (in Podoli'a de adi); astfelu Dacia lui Traianu e curatita de Hoti (poporulu romanu pre Goti i numise Hoti) pana in marginile ei extreme, a Besarabiei de adi, deveni libera, fericeita si in floritoria. — deveni a fire de nou unu margaritariu scumpu in coron'a grandiosa a imperiului romanu. Cetatile derimate, drumurile neglese s'au reconstruitu; s'a stracuratu colonia noua; s'au mai radieatu si unele cetati noue, precum Constantioli, Recidua, Sucibida, Dafne, s. c. l. Deci s'a potutu mandri cu totu dreptulu eroiculu Constantinu, prin nepotulu seu Iulianu in trofeele sale cascigate pentru Dacia in paralelu cu disulu Traianu. Ma deorece e mai cu greu a recastiga ce s'a perdutu odata, Constantinu merita cu totu dreptulu a fire consideratu la romani, nu numai santu basericescu, ci si restauratoriu de patria; d'icemu santu basericescu natiunali, ca si Carolu la franci, Stefanu la unguri, Venceslau la boemi etc., pentru că are merite, nu numai generale pentru ambele baserice, a resaritului si a apusului; (vedi Synodulu I. ecumenicu de la Nicea, mormentulu s. de la Ierusalimu) ci si speciale pentru provinci'a Daciei. Intre coloniele lui Traianu, ce e dreptu, au fostu si crestini. Tertulianu inca adeveresece totu acest'a, (Tertullianus contra

* Mox Gotharum fortissimas et copiosissimas gentes in ipso barbarici soli sinu, hoc est Sarmatarum regione delevit. Paulus Orosius Lib. 7. cap. 28.

Iud. cap. 7.) candu dice a fi fostu semenata religiunea crestina inca in secululu alu doilea in Dacia; inse crestinisarea generala a strabuniloru nostri d'in Dacia, si decretarea acestei religiuni de a statului, se dateza de sub Constantinu celu Mare, *) restauratoru politicu, pentru că a revindicatu libertatea Daciei lui Traianu d'in manele inundatoriloru. (Et Traiano quidem rebus a me in debellandis tyrannis fortiter et prospere gestis merito preponi debeo: in quo vero eam quam acquisierat regionem recuperavi (adeca Dacia lui Traianu) haud absere par judicarer, nisi quoque perdita recipere quam parare, excellentius est. Iulianus Apostata in Caesaribus). Dorere inse, libertatea revindicata a fostu scurta; a venitu asupra nostra hunii cei feroci; gotii au tulitu-o la fuga preste Dunare — remanendu numai romanii (solis valachis remanentibus; Thurotius Chron. Hung. Par. I. 7.) a infruntă pre dusmanii nedumeriti ai pamentului patriei romane. Libertatea romana se ucise era, pre unu altu seculu amaru.

Tirani erau stinsi, imperiulu Romanu colosale — care d'in d'ilele lui Diocletianu quasi se dismembrase in patru parti (in orientu si la Dunare, in occidentu si la Renu) totu cu atati-a Cesari colegi in frunte — si-a revindicatu inca odata unitatea sa. Poporele

*) Vorbindu atate-a despre Constantinu, ni vine in minte o scena placuta, si caracteristica d'in vietia poporului. Acu-si doi ani eram intr'o parociora satenesca. Sorbatoarea era mare, era diu'a Pasceloru. Credintiosii mai seraci de catu S. Vinere, totu-si la diu'a de Pasce care de care si-adeuca tributulu indatinatu. In provinci'a Beinsului, nu numai femeile ci si barbatiu porta daruri in felegi la baserica, care de care aprindiendu luminiora, si-presenta ofertele sale. In urma se vedi minune: unu credintiosu frantu de betranetie, se presinta naintea preotului, cu o simpla icona si dice cu sficla: cinstite parinte, aducu si eu ce sa implinesce de la niamulu nostru — (betranulu era singuru, faurulu satului: deci colacii nu se pre imbultieau in vetra Domniei sale) icon'a acest'a; cine mi-a vendutu-o, mi-a spus, ca e de imperatu. Bine e fiule si mosiule — dice parintele — ti-voiu spune eu indata ce icona s. e acest'a. Se afige pre parite. Betranulu nostru tienendu lumin'a suridea in fericeia sa. Icon'a presinta pre Constantinu si Elen'a. O parte d'in predica a fostu istoriculu iconei, a imperatului mare romanu, si a munei sale, pentru ce santu cu crucea in mana etc. Daruitoriuu betranu in fal'a sa evlaviosa si-areta dintii, poporulu romanu luă lucrulu la inima. Eu cugetamu intru mine: parintelui acestui-a i-ar sta mai bine a predica acolo, si pre acolo, unde abie incapu credintiosii in baserica.

ne, daca mi se va permite acosta spresiune. Scrierile loru influintieza de celo mai multe ori incetu, succesivu, si cu tempulu influinti'a loru devine totu mai intensiva, totu mai potinta, si astu-feliu ca merge progresandu in secolu si mii de ani, devonindu d'in di in di totu mai generale. Esemple de la Omeru pana la Vietoru Hugo sunt multu mai cunoscute, decatu se avemu trebuintia ale mai instra aici.

Voindu a trata in cele urmatorie despre poesiele lui Andreiu Muresianu atatu d'in punctulu de vedere alu influintieloru politice-sociale, catu si a lu meritulu loru curatu literariu, vine se deslegamu mai antaiu intrebarea, ca pre cine a avutu Andreiu Muresianu inaintea ochiloru, candu a scris? omeniea intrega seu numai o parte mica d'in ea, pe romani? Deslegarea ni-o dau chiaru poesiele lui: ele canta esclusivu sortea romaniloru.

Tratandu poesiele in cestiune d'in acestu punctu de vedere, speru ale potē mai siguru apotiuu dupa meritulu loru reale, a nu esagera, dar' nici a miciora nimicu.

II.

Ideele ce domina o epoca, ce restorna tote obstacolele, inunda asiē dicandu animile si le rapescu de multe ori chiaru fara voi'a loru; cari descepta spiritele cele mai langede si admorme, cari punu in miscare popore, tiere, si chiaru imperatie; cari restorna legi, institutiuni, datine si credintie, ce se tieneau de sante si nealterabile; cari inlocuescu noue convingeri, delinieza noue directiuni, deschidu regiuni necunoscute si aprindu noue aspiratiuni; intr'unu cuventu, care torna si formeza lumea de nou: aceste idee au trebuitu se nasca multu mai nainte, au trebuitu multu tempu se unduleze incoco si incolo cu unu murmurulu linu, neintiesu, precum inainte de furtuna murmuru linu frundiele in arbori, seu valurile pre luciulu mârca. — D'in tempu in tempu nascu barbati, cari d'in unu impulsu misteriosu, se preocupa, se aprindu de aceste idee, le studieza, le chiarifica, le predica si latiescu cu diverse midiloece si sub diverse forme, traescu, suferu si moru pentru ele. Lipse, invidie, persecutari, inchisori, torture, morte, tote poterile si ororile celoru mari nu santu in stare a inabusu aceste idee, a intimidă si abate pe apostoliu loru. Ba mai totu d'a una obstacolele santu treptele de marmoru, care conducu si inaltia ideele pana la triumfu.

Doce trei spirite de cele mari, de cele alese, de cari tramite d-dicu numai abie d'in seculu in seculu, — si ideele ce au ratecitu unu tempu in coce si incolo, alungate, innabusite, invingu, triumfa, era tiranii, sugrumatorii loru, cadu cu vutu, se sfarema ori vinu si se inchina loru. Tote evenimentele cele mari d'in vietia poporeloru ingeneralu, si in specialu ale fiacarui poporu, sunt totu odata probele acestui adoveru.

Ideele cari au triumfatu la 1848 nu nascuse eri alalta

sarmatice si gotice fusera intiercate amaru de la preda, si Dacia lui Traianu re'ncorporata; religiunea crestina dilatata de la Mauri si Britani, pana si la Got Sarmati si Scoti. Cu unu cuventu imperiulu Romanu era pusu era-si in picioru; — era, inse numai in aparintia. Daca declina sorele departe spre apusu; — precum a declinatu sortea imperiului Romanu de la timpurile lui Galienu in coce, — cate unu Constantinu, unu (D) Actiu, Justinianu, Belisariu, s. c. l. au fostu numai refrangeri de radie, a vechiului nume gloriosu, radie cari impartu lumina in orisonu, lumina inse de scapetatu. Edificiulu colosale alu imperiului era cu multu mai subminatu prin coruptiune, degenerare comuna, decatu se mai fia fostu cu potintia a fire reparatu staveru, pentru timpuri venitorie.

Statulu Romanu fundatu prin arme, prin tari'a bratiului, — numai prin arme, prin tari'a barbatesca a potutu prospera — ca si tote staturile de acosta natura. Massim'a romana conforma timpuriloru feroce: tota pacea, se fia sementia de resbelu, ca poporulu lui Marte se aiba scola continua pre cum a si avutu in siepte secolu in continuu a dicta pacea, inse a nu cere nici odata in eternu, de la inimicu, precum si fecera; (vedi pre orbulu Apiu Claudiu in senatu, in contra invingatoriului Pyrrhu; vedi pre Regilu in contra Cartaginei; vedi pre Scipiudu dupa Cana; adeca romanulu luă potere si d'in slabiune etc.) Spiritulu belicu, natiunali, se veritate disciplina a Republicei, tota legiunea romana se va constitui — pure puteque — d'in romani nascuti; sciintia militaria mai inalta (ca si cum ar' fi se fia asta-di in Franci'a) este secretu eschisivu alu poporului romanu, legiunariulu, care si-va parasi loculu seu si-va lapeda arm'a in batalia, e fiulu mortii nerevocaveru (Vedi esemple numeroze, candu parintele condamnă pre fiulu seu la morte, daca acel'a sa luptatu fara ordinau — de si prosperu cu inimiculu); contingentulu ostiloru ajutatorie, nici odata nu va intrece numerulu legiunariiloru romani; — acestea masime, — chiaia marirei romane, — acestea principie firme, sustenute aprigu, pana si cu cerbicia, au cuceritu lumea intrega. De catu chiaru prin aceste cuceriri edificiuu Republicei se fece atatu de grandiosu, catu

eri, ole si-luase vietia aproape cu unu seculu mai nainte, au traitu si s'au stracoratu tiptilu prin injuriile tempului, cum au potutu si pe unde au potutu. La anulu 1784 au incercatu a-si olupta valoare cu forti'a, au imbrancitu inse pentru a se radica cu 40 ani mai tardiu d'in colo de Carpati. Cine nu cunosece aici pe Horea si pe Tudoru, eroii aceleia-si idee, a liberarei romaniloru d'in ghiarele sangerande ale strainului.

Cu aceea-si potere s'a pregatitu calea acestei idee si pre terenulu literariu, astu-feliu in catu si pe acestu terenu aflamu adi idee si aspiratiuni noue, cari se nu le aflamu exprimate inca d'atunci. Oporole lui Sincaiu si Maioru sunt farulu acestoru idee si aspiratiuni. Nu-mi potu rezista a nu reproduce aici unu insemnatu pasagiu d'in cronic'a lui Sincaiu la anulu 1563.

Eta ce dice: „Vai neamului romanescu, si era-si vai carole uitandu-si viti'a si sementia, geme sub jugulu altoru neamuri, nu pentru altu ce-va, ci numai pentru neinvetiatura nedragoste, intre sine, nepriceperea sa si violenitea neamuriloru coloru straine, cari cu frumoze pretesturi, mai alesu ale legoi crestinesei, — in carea cu vreu se moru, — insiela pe bietii romani de-i stepanescu si in diu'a de acum. Nu vreu se numescu neamurile acestea, ci numai atata dicu: ce pastoria ai a carui cuvinte nu le intielegi? Vedi, socotesce, si judeca ce vreu archireii acestia? se te invetie, se-ti prinda partea pe lumea acost'a, seu se te duca la ceriuri? Nu crede, o romana, o romane, pentru că numai pung'a ta o voescu, ca se-si impla pungele loru, ai tu se remani robu acelor'a, pre cari marii tci i-au stepanitu ore-candu. — Destepta-te dreptu acost'a o iubite neamulu meu si ia minte! luandu pilda d'in Molda veni, alu caroru tirauu, Despotu, greculu celu blastematu asiē a lucratu in anulu de acum.“

La acost'a pare că audu pre Metropolitulu Veniamin d'in Moldov'a respundiendu:

Domnedieule prenalte, de ce suferi tirani'a?

Isgonesce pre vrasmasii, si-i sdobesce cu mani'a,

Si in patri'a cea dulce pre noi pre toti ne aduna,

Ca pale tale altarie se potemu cantă impreuna!

Acost'a este strofa d'in urma d'in o poesia ce se canta pe la anulu 1821. ca „destepta-te romano“ la 1848. si pana acum, si alu carei autoru se dice a fi fostu Metropolitulu Veniamin, er' dupa altii S. Balsiuca.

Trebuia acum unu mediu, care se impreune, se contoposca tote aceste idee si aspiratiuni, si potentiate prin prim'a geniului se le resfranga in o noua lumina farmecatoria preste poporulu tienutu in umbra; si care in o limba usiora, in imagini placute si palpabili, se esplice datoriile cele mai capitali, se descepte in fia care cu pucine vor-

POESIOR' A.

Poesiele lui Andreiu Muresianu

(de Ar. Densusianu).

I.

Influinti'a ce eserce unu scrietoru in generalu asupr'a publicului in vietia politica si sociale seu in particularu asupr'a literaturii, o potemu reduce la doue feluri. Influinti'a unora se manifesteaza nemediatu dupa scrierile loru, in particularu la poporulu, care s'au scrisu, seu la mai multe popore de conditiuni comune seu analoge.

Durata acestei influinte este ore-si cum momentana, seu pana se schimba ori se prefacu impregiurările, asupr'a carora a fostu indreptate scrierile, seu pana candu se temporeza impresiunile sub cari s'au conceputu si au aparutu. De multe ori aceea-si stare de lucruri se continua sub diverse forme prin decenie. Ea se schimba in aparintia, in fundu inse remane totu aceea. Influinti'a scrieriloru relative la acosta stare se continua dimpreuna cu ea. Dar indata ce s'au prefacutu impregiurările si au luatu o natura deosebita cu totulu, seu mai buna ca mai nainte; indata ce ele au inceputu a remane numai de domenulu istoriei seu alu suveniriloru, scrierile inca incepu a se retrage dupa scena, resunetulu loru incepu totu mai tare a amuti, pentru că terenulu influintiei loru a disparutu, si astu-feliu ele inca devinu istoria seu unu materialu istoricu-literariu.

Sē nu resfoimu literaturile diverseloru popore pentru a ilustra adeverulu celoru dīse, pote cu scrietori d'o insemnate cu totulu secundara. Sē deschidemu istoria Franciei, la pagin'a unde se trateza evenimentulu celu mai drastic ce ne-a pastratu istoria poporeloru pana acum. Caro nu scie că cine a destupatu vulcanulu revolutiunei franceze, cine a impinsu spiritele a rumpe cu lumca vechia si a crea o lume noua, cine a ruptu velulu de pe ochii poporeloru si a sfarimatu lanturiile de pre manile si potierele loru, cine li-a descoperitu si le-a invetiati a-si reclama a-si arm'a in mana drepturile si demnitatea rapita? *Voltaire, Rousseau, Diderot, d'Alembert, Montesquieu* s. a. — acestia santu eroii morali ai acelei mari epoce. Scrierile loru au fostu totu atatea bombe, cari esplodau cu o potere neresistibile si puneau in flacari spiritulu poporului. O mare parte, d'in scrierile acestora au fostu pentru impregiurările d'atunci. Acele impregiurări au trecut, au devenitu istoria; asemenea s'a intemplat si cu scrierile loru relative la aceste impregiurări. Ele au devenitu ore-si cum documente istorice si materiale pentru istoria literaria. Influinti'a, impresiunile loru au trecut, ori mai bine s'au prefacutu in sangele toturoru si prin urmare necesitatea loru a disparutu.

A dou'a influintia esto a toturoru genieloru mari seu eter-

n'a potutu sê mai incapa pre fundamentulu primitiv, pre care a fostu edificatu; deci a fostu trebuintia de unu organismu nou. Ci chiaru pentru cã acestu organismu nou a fostu ratecitu, adoptandu-se principie contrarie geniului nationalu anticu, a dusu pre Romani in desastru. Nu e de miratu dara, cum cã „Catone de la Utica“, supranumitu romanulu celu d'in urma, vediendu a fire ucisu spiritulu Republicei antice romane in campii de la Pharsalu, a mai preferitu a muri, de câtu a trãi vediendu caderea patriei; a mai preferitu a-si infige pumnariulu, de câtu a se inchinã cu cervicea sa nobila republicana, ucidetoriulu Republicei, in câtu de acêsta majestate romana insu-si dictatorulu invingatoriu Juliu Cesare s'a nimitu, dicãndu — dupa scen'a de la Utic'a: — Invideo morti tuae, Cato, nam et tu gloriae meae inimicisti.

Nainte de tote majestatea monarcica a Augustiloru a intunecat tota majestatea poporului romanu. S. P. Q. R. incependu de la Juliu Cesare a fostu mai multu fictiune. Genii cari i emanã d'in timpu in timpu Republic'a fura dati mortei sub cesari chiaru pentru geniulu si virtutea loru belica, incependu de la Germanicu, care pentru cã a binemeritatu de patria umilindu pre Ariminiu (Hermann), celu-a ce a nimitu sub Augustu (Octavianu) legiunile lui Varone, ca adoratulu poporului sê nu periclite tronulu aplatu cu viet'ã, fiindu trimisu in contra Parthiloru, si apoi inveninatu; ma pentru ca nici filii lui, ori nepotii sê nu-si resbune candu-va, tiranulu de Tiberiu, eufundatu in deliecte de la Caprea, increde guvernulu prefeptulu pretorianu, acestu-a apoi ucide cu veninu pe Drusu fiulu lui Tiberu, pre filii lui Germanicu si pe Agrippin'a maic'a loru. Si asiã totu omoruri si ucidetori, proscriptiuni, esilãri, resbuãri, tumulte, revolte, se intindu ca unu firu rosu a lungulu imperatiei Cesariloru.

Consulii republicei aveau spre dispuarea propriu 24 de lictori, ca mai multu d'in datin'a vechia sê premerga cu fascele, si erã mai mare securitate de scaunulu consularu, de persona, si de avere in Rom'a, de câtu sub Cesari, cari incependu de la Octavianu Augustu s'au incungiuat — (in contra masimei romane — cã-ci in Rom'a libera, armat'a ca atare nãvã locu —) cu cohorti pretoriane la numeru 10,000, platiti indoitu, si deobligati prin donurile Cesariloru, ca sê fia instruminte orbe intru uciderea vechiloru libertãti, au ucisu ei inse si cesari „quan-

tum satis“, precum veniã mai bine la socotela prefeptulu pretorianu, alias Aga Ianiceriloru.

Astfelu demoralisandu-se cohortele pretoriane, vitiulu loru a petrunsu si in legiunarii d'in provincia. Ucidendu-se in Rom'a cãte unu cesare, pretorianii prochiãmã pre altulu. Mai tardu au urmaritu si legiunile esemplulu, prochiãmandu-si cesare in orientu, cesare in Galli'a, cesare in Panoni'a s. c. l. apoi se tradãu si macelãu imprumutatu, ma adeseori instigãu pre varvari d'in ambitiune personala — sê dee si ei nevala in imperiu. Barbatii Republicei, de si incaerati in lupte, ar' fi preferitu a mori, de câtu a coludã cu inimicii imperiului, unu Sula, unu Sertoriu, unu Mariu, cu Mitridate; s. c. l.

Sub decursulu monarciei, nu numai cã s'au primitu soldati straini in armat'a romana, ci chiaru si legiunile romane s'au invristatu cu conglomeratiune straina. Cum dara va fi fostu apelandu ducele la virtutea strabuna romana, candu strainii se luptãu pentru bani, ori d'in sila? Nici cum, pentru cã unde nu e santienia, nu e morala, virtutea strabuna n'are locu, ma precum a insemnatu Vegetiu, legiunariilor de mai tardu inca si armele strabune li-au fostu grele de portatu; deci au rogatu pre Gratianu sê le conceda a le depune. Da, coifulu si scutul Oratiloru, Camililoru, a Marianiloru, nu s'a vigitu in capulu si bratiulu marsiaviloru pretoriani, si legiunari demoralisati, de mai tardu. (Va urmã.)

P. S. la P. S. d. i. . . d'in Blasiu.

In o discussiune de caracteru basericescu, aparuta in cãti-va nri ai „Feder.“ nealaturaramu ca prin atingere „in modo procedendi, pro hic, et nunc in casu anomali“, pentru alegerea fitoria a noului Arciepscopu de Alba-Iuli'a, pareriloru botesate a logosieniloru — dupa convingerea nostra mai practice si mai liberale. Din acestu incidentu, d. i. . . de la Blasiu in P. S. Dsale nr. 51. alu „Fed.“ adause, cã si noi sê-lu fimu scarmentatu pentru citatele canone, ca si dlu S. (oradanulu). Deci d'in indemnulu adeverului, si alu simpatiei, ce nutrimu generalu cu principiele blasiane, si d'in stim'a ce detorimu la unu corespundinte zelosu pentru autonomi'a basericesca, ca si d. i. . . d'in Blasiu, venimu in publicu a ni chiarifica imprumutatu, spunendu cum cã: noi, d. i. . . blasiane; de locu nu v'am scarmentatu, ci daca vi place a scã sentiulu nostru, numai v'am cicilitu, v'amu gãdelitu

numai, ca si maicele candu se joa cu filii loru iubiti Spre acestu semnu de iubire nefatiarita primiti de la noi de si necunoscuti — o stringere de mana fratiesca.

Totu acel'a corespundinte alu somesieniloru, cu finea lui aprilu 1868.

Transilvani'a.

Copiele Plenipotintieloru,

alaturate la petitiunea Romaniloru transilvani, susținuta Maiestatei Sale imp. reg. in 30. dec. 1866.

(Urmare)

XVII. Plenipotintia.

Data in Cugiru 11-a oct. 1866.

Suscrii: Georgiu Bercianu, m. p. par. si protopopu, Ioane Tanase, m. p. jude comunale, Georgiu Micu, m. p. juratu, Georgiu Lelulu, m. p. juratu, Avramu G. Munteanu, m. p. curatoru comunale, Nicolae Mariutiu, m. p. not., Ioanu Voina, m. p., Georgiu Hinegariu, m. p., Paulu Tirlea, m. p. colectoru, Spiridonu Tatartiu, m. p. curator prim., Iacobu Orosu, m. p. not., Petru Valeanu, m. p., par. gr. cat., Michaelu Dobo de Rusca, m. p. secretariu juditiale, Alesandru Claudiu Vladu, m. p. practicant de dreptu, Nicolau Barbu, m. p. secretariu judetialu, Georgie Popovicu, m. p. par. gr. or., Ioane Vladu m. p. juristu abs., Ioane Stoianu, m. p. jur., Ionu Zacharia, m. p. propr., Nicolae Zacharia, m. p. propr., Nicolau Barsanu, m. p. docinte rom. in Orasti'a, Adamu Basarabu, m. p. parocu in com. Romosu, Vasilie Basarabu, m. p. par. rom. in Romosu, Aronu June, m. p. par. gr. res., Ioanu Vladu, m. p. par. gr. or., Solomonu Loioru, m. p. colectoru si curatoru, Mateiu Vladu, m. p. propr. in Fundasiu, Samuele Ciomasiu, m. p. par. gr. c. d'in Besiu, Trifonu Popovicu, m. p. par. gr. or. in Beriu, Avramu Nasta, m. p. par. gr. or. in Romosielu, Nicolae Cataniciu, m. p. docinte in Cesteu, Adamu Todoru, m. p. jude in Turdasiu, Lulu Nicodimu, m. p. docinte in Turdasiu, Aronu Danilu, m. p. parocu gr. or. in Cesteu, Adamu Vaideonu, m. p. invettatoriu (?) gr. r., Ioane Lupusioru, m. p. cantoru in Turdasiu, Iosifu Lulaiu, m. p. docinte in Turdasiu, Adamu Vladu, m. p. d'in Turdasiu, Iosifu Teodoru, m. p. not. comunalu, Vasilie Ordeanu, m. p. par. gr. c. in Turdasiu, Ilie Popu, m. p. inspectoru scolaru in Orastia, Pavelu Ste, m. p. jude, Ioanu Popu, m. p. maestru cococariu, Petru Boeriu m. p. maestru de cordovanu, Demetriu Radu, m. p. maestru de cordovanu, Tanasie Dembunu, m. p., Nicolae Herlea, m. p. jude in Vinerea, Ionu Micu, m. p. juratu si colectoru, Eliasu Herlea, m. p. juratu comunale. (50.)

de consciint'a drepturiloru si demnitatii sale ca omu si ce. tianu, si totu odata membrulu unei natiuni d'o origine atãtu ilustra; unu mediu care sê prefaca tote acestea in cugele de tote dilele, in sange, in cerintie naturale, a caroru mulamire nu mai suferu amenare.

Cine nu va sci, cã acestu midilocu este limb'a poesiei, in care d-dieu a vorbitu la popore prin tramisii sêi.

Muresianu pasã investitu cu acêsta misiune inaintea poporului sêu apesatu, nedreptatitu in modulu celu mai strigãtoru si deconsideratu.

Elu incepu a traduce in limb'a poesiei ceea ce altii inainte de elu incepuse a desfasiurã in prosa. Prosa, care mai totu nãvã vorbesce la minte, la ratiune, este totu d'aun'a si mai pucinu accesibile si mai pucinu gustata de câtu poesii a care vorbesce totu odata si la anima, aprinde, transporta si abate semtãrilo.

Adeveratu, cã in Muresianulu celu de la 1839 pana la 1843 nu poti diviniã, pe Muresianulu celu de dupa 1843, si mai cu sema de la 1848. Elu se perde acum in unu scepticismu rece, acum gemo repusu de dorere si desgustatu cu acêsta lume. Pasulu lui este si in un'a si in alt'a, nesigurumãntiunile nu au nimicu sêu forte pucinu d'in realitate, ele sãni imaginate si nu au nimicu comunu cu anim'a cu sentimentulu. Cetindu poesiele d'in acestu periodu vede oricine cã poetulu nu-si aflase inca terenulu, pe care sê pota petiorulu cu sigurantia.

Cu 1843. incepe poetulu, ce are consciint'a poterii si demnitatii sale. „Glasulu unui romanu“ ne intruduce in acêsta lume. D'aici incolo accontele lirei sale nu suntu de câtu suspiciuniloru de sub lantiurile co-i apesa, d'in intunereculu incungiuat. Aici plange cu amar, aici innaltia vocea si se lupta cu puterea unui stentoru gigantu dupa dreptate si libertate; aici se indrepta cãtra umbrele eroiloru ca sê se scole in moruminte si sê demustre lunei, cãtu este de bravu romanulu, si cã n'a cãdiutu d'in culp'a lui, fãra d'in rointi'a, in d'ã si barbãrele nãltiri ale strainiloru; d'in colea provoca simtã si riurile sê spuna lunei fara partimire, cãtu au suferitu romanii, si daca a fostu romanulu lasiu in tempuri de nevoi, cã n'a sacrificatu tote pentru patria, pentru libertate; era cãtu locu striga: ce? Luptele cele mari, invingorile cele glo- riosu, care unguirii si le atribue sf-esi, nu s'au castigatu cea in mare parte prin bratie, prin sange, prin virtute romana?

Cu aceea-si energia revoca elu memori'a illustrei origine romaniloru de la vechii si gloriosii romani. Face pe romani a aduce aminte, cã patri'a, in care ei jacu invertiti in lãntu pana în gãtu, este mosi'a loru, er acei-a ce-i astprescu, apesa pana la sugrumare sunt venitii, sunt usurpatorii pe cari romanii, in bunatatea animei lor si alu senti loru ospitale, i-au receptu in caminulu lor, era ei

dupa aceea, spre multumire, i-au incarcatu cu lantiuri, i-au despoiatu de tote drepturile si i-au facutu straini si lipsiti in chiaru vetr'a, in chiaru mosi'a loru.

Aceste idee le vedemu repetite pe diverse tonuri in poesiele d'entre anii 1843—1848. Ele suntu o provocare indirecta, dar destulu de espresa, cãtra romani, a se radica d'in pulberea sclaviei, a-si scutura si a-si rumpe lantiurile, a-si sfãrimã jugulu ce-i apesa, a-si reclãmã drepturile si libertatea rapita, a-si evalua insemnetatea si demnitatea ca unu poporu pre câtu de una origine ilustra, pre atãtu si de o virtute necontestabile recunoscuta de chiaru nemicii lor.

O astu-felu de provocare, la unu sentimentu ce deveniã totu mai generale si totu mai espresu, la instinctulu conservarii proprie, ce erã amenintiatu cu distrugere, la dorulu celu mai flagrante, la dorulu de dreptate si libertate, la ardore totu odata d'a resbunã injuriile seculare. — O astu-felu de provocare nu poteã sê romana fora efectu. Dar' se intielege, efectulu nu poteã sê fia monstru. — Elu progresã incetu, secretu; cu tote acestea elu nu perdeã nimicu d'in intensitatea lui. Evenimentele ulterioare au confirmatu acêst'a.

O ideia inse nu intelnimu in poesiele lui Andreiu Muresianu pana la 1848. — Acêst'a este ideia unirei romaniloru, ideia unui consentimentu generalu intre ei, ce altu — felu o aflãmu espresa cu destula fortia mai nainte de alti scrietori, pre cum vediuramu chiar' si in strofa' lui Veniaminu. Acêst'a ne o potemu esplicã d'in insu-si poesiele lui. Pana la 1848 noi intelnimu in ele nu numai pasagie ici colea, dar' piese intregi, cari gemu d'o amara desperare a poetului la viitorulu romaniloru. Sê cetimu „O privire de pe carpati“, „Unu suspinu“, „La musa mea“ s. a. si ne vomu convinge.

O pallida si nesigura adumbrire dar' totu odata si unu intielesu mai strinsu aluacestei ideie inainte de 1848 s'ar' potã diviniã numai in strofa' a siesea si a opt'a in poesia „O privire de pe Carpati“ care suna:

„Zarescu colo de parte unu riu, ce a ruptu unirea
La filii unei mame, ce sortea i-asupri;

O! Milcovu, riu de patimi, ce negra-ti-e numirea,
Candu aflu c'a ta umbra pe frati i despartii.

La noi e putredu mërulu nu-i modu de curãtãre

Si totu ce se sperenza suntu simburii d'in elu,

Acestia ceru plantare, silintia si unire o:

Atunci va cresce cedrulu d'in ramulu tinerelu.“

D'in acesta strofa d'in urma vedemu totu odata si aceea, cã poetulu desperase cu totulu d'a potã face ce-va cu generatiunea d'atunci. Ea erã corupta, putreda, si numai in generatiunea viitoria erã sperantia. Amara deceptiune pentru unu sufletu ca alu poetului! Amara sententia, pe care inse d'in fericire evenimentele ulterioare n'au confirmatu-o.

Evenimentele d'in 1848 alungara nuorii ce apasãu ca

petr'a lui Sisifu pe sufletulu poetulu. Anim'a lui sceptica, dubitatoria de pana aci se inlumina, se incaldiesce la reversarea radielor, ce lasau a-se intrevede unu viitoriu mai fericite pentru romani. Ele trebuiau sê atinga, sê esalte cu atãtu mai tare anim'a, fantasii'a poetului in câtu elu, cu pucinu mai nainte, se leganã pe marginea abisulu oribile alu desperãrii. Asiã s'a si intemplat. In „Desteptate romane“ elu reversa foculu animei sale, arboreza stindardulu nationalu, provoca cu trompet'a archangelului a se adunã in giurulu lui de la mosiulu garbovitu sub greutatea aniloru si a jugului, pana la junii inalti si vigorosi ca bradii, toti cei d'in muntii si d'in campie, si a se luptã pentru recastigarea libertãtii, ori a mori toti pana la unulu, pentru-cã acêst'a este mai demnu, mai gloriosu, decãtu a trãi ca sclavu in propriulu pamentu.

Influint'a acestei sublime cantãri nu se pote descrie; ea continua inca pana in diu'a de asta-di cu aceea-si fortia.

Influint'a ei d'in 1848 ni-a lasat'o descrisa celu mai celebru istoricu romanu, Nicolau Balcescu, care vorbesce, ca martoru oculatu.

Eta cuvintele lui:

„Apoi cu totii juni barbati si betrani, se puneau de fa- ceau sê resune vãlile muntiloru de cantãri de vitegia si de nationalitate, mai cu sema de acea puternica si frumoasa mar- seillesa a dlui Andreiu Muresianu:

„Desteptate romane d'in somnulu celu de morte“ etc. care o cantãu chiaru in midiloculu focuriloru si a urtelor de tunuri, silindu pe unguiri a o invetiã si a o cantã cu d'insii impreuna in batãi.“*) Aceste idei le repeteza poetulu cu tota ocaziunea d'aci incolo in diverse versiuni. A se vedã „15 maiu 1848.“ „Unu devotamentu familiei Hurmu- sachi“, „cãtra martirii romanu“ si „O demanetia pre Surulu“ si, anulu 1851“ poetulu incepe a reci si a se abate la alta materie; caus'a vomu vedã-o mai in diosu.

Poesiele lui Andreiu Muresianu si d'in punctu de vedere literariu se impartu in patru periode: periodulu antãiu de la 1839 pana la 1843; alu doilea de la 1843 pana la 1848.; alu treilea de la 1848 pana la 1850; si alu patrulea de la 1850 pana la 1857 sêu pana la mortea poetului. Precum pana aici asiã si d'aici incolo voiu avã in vedere colectiunea de poesie publicata la Brasiovu in 1862. (Va urmã.)

*) Aceste cuvinte le aflãmu in disertatiunea ce a tãnutu-o Nicolau Balcescu in 15 mai 1850 in o adunare a junimeii romane in Parisu sub titlu: „Miscarea romaniloru d'in Ar- de alu in 1848.“ ce s'a publicatu apoi totu in Parisu in diu- ariulu numitu „Junimea romana“ Nro. 3. d'in 1851. de unde a reproduc'o si „Revist'a romana“ d'in 1862. brosiur'a d'in Septembrie. „Balcescu“ fusese martoru oculatu la luptele d'in muntii apusani.

XVIII. Plenipotinția.

Data in Asinipu 18 octobrie 1866.

Susorisi: Elia Luca, m. p. par. si adm. protop. in Petielca. Ioane Fararanu, m. p. docinte com. in Asinipu, Teodoru Stancelu, m. p. par. in Muresiulu-Capudului, Michaela Simoneti, m. p. par. in Apahida, Stefanu de Popu, m. p. par. gr. c. in Ciuguzelu, Teodoru Fodoru, m. p. parocu in Bagau, Ioane Maieru, m. p. parocu in Tempahaza, Simeonu Salca, m. p. parocu gr. cat. in M.-Sancaiu, Alesandru Ratiu, m. p. econ., Alesandru Gruitia, m. p. parocu gr. c. in Asinipu, Arone Macariu, m. p. preotu in Hoparta, Demetriu Petricu, par. gr. c. in Onisiora, Gregoriu Aronu, m. p. par. gr. c. alu Deverimului, Alesandru Mihaltiu, m. p. preotu in Miseracu, Ioane Gruitia, m. p. economu, Tanasie Ciortea, m. p. propr. in Petielca, Iacobu Domsia, m. p. doc. in Petielca, Iosifu Domsia, m. p. propr., Iosifu Filipu, m. p. propr., Georgiu Domsia, m. p. propr., Nitia Domsia, m. p. propr., Teodoru Domsia, m. p. cantoru, Nicolau Ratiu, m. p. docinte. (23.)

(Va urmă.)

Varietăți.

** (Municipiulu Iaurinului) a decisu a tramite o reprezentatiune la ministeriulu de interne, care se urgeze respunderea sumei de 88,000 fl. si câte-va sute d'in partea erariului, ca desdaunare pentru spesele procesuali de la 1861.

** (Dispusetiuni noue pentru armata.) Ministeriulu comunu de finantie s'a determinatu a infintiã o trupa de ostasi, cari ar' avè in casu de resbelu a restitui drumurile ferate nimicite prin inimici, séu a ingreună inaintarea inimicului prin stricarea liniei ferate. Lips'a unei atare trupe compusa d'in ingineri si muncitori de la căile ferate s'a semțitu cu ocaziunea resboiului d'in 1866, candu prussii prin concursulu acestor'a avura preferinția a supr'a armatei austriace.

** (Procesu de presa.) Amintisemu odata, că foia „Zukunft“, ce apare in Vien'a, inca in anul trecut fu inactiunata pentru „conturbarea pazei si linisei publice.“ — Obiectulu acest'a nu se luã la pertractare pana in 29 aprilie, candu juriulu tienne o sedintia sub presiedintiã d. Giuliani pentru constatarea lucrului. Resultatulu fu, că redact. foiei numite fu dechiaratu de nevinovatu.

** (Procesulu de asasinare intentatu in contra dsioarei Julia Ebergényi.) Amu promis in intr'unulu d'in numerii trecuti ai acestui diariu, că vomu resumã, in câtu ne concede spatiulu, momintele mai importante ale acestui procesu, care a produsu sensatiune nespusa nu numai in Austria si Bavaria, unde a inceputu, s'a continuatu si se va fini acêsta tragedia inforatoria, ci departe preste marginile acestoru tiere, potemu dice in Europ'a întreaga. Personele, cari au comisu acêsta crima, se tiene de clas'a mai inalta, la care se presunpune unu gradu mai mare de cultura si o basa mai morala. Crim'a se cualifica ca un'a d'entre cele mai ordinare, motorulu ei: ambitiunea enorma a femeiei, si frivolitatea nemarginita a iubitului ei, nu detragu nimic d'in monstruositatea acestei fapte funeste, d'in contra ea e cu atãtu mai condamnãvera, cu câtu „mai fine sunt manele“, ce au tiesutu-o. Per-

tratarea finala a decursu patru zile naintea tribunalulu provincialu d'in Vien'a, reprezentatu prin unu colegiu de siese judecatori, in fati'a numerosulu publicu alesu, constatoriu d'in baroni, conti, principi, celebritãtile lumii finantiere, corifeii senatulu imperialu, autoritãtile jurisprudentiei, barbati de statu etc.; insu-si aperatoriulu contelui Chorinsky, consiliariulu de curte Dr. Schauss d'in München a grabitu a asistã actulu procesualu in contra complicei clientulu séu.

Personaliele inculpatei sunt urmatoriele: Juli'a Ebergényi de Telekes s'a nascutu in Szécsen, comitatulu Vasu, in 9 Februaru 1842, e catolica, necasatorita, si membru alu fundatiunii religioze Maria Schul d'in Brünn.

Procuratoriulu statulu desfasura actulu de acusatune, pre cum urmeza: Matild'a, fiic'a negociatoriulu Ruef d'in München, nascuta in 16 Maiu 1863, se aflã pre la finea a. 1850 in Lintz, ca membrulu teatrulu de acolo, unde facu cunosciintia cu oficiariulu Gustavu contele Chorinsky, fiulu presiedintulu locutienuintei d'in Vien'a si nu preste multu referinti'a între d'insii incepu a fi „intima“, pre cum se numesce.

In a. 1860 vedemu in Rom'a pe contele Chorinsky impreuna cu Matild'a Rueff la tient'a dorintieloru, beserec'a binecuvanta casatori'a lor; dar fericirea lor familiaria fu numai efomera. Femeia parasita de barbatulu séu in a. 1864 si-ica refugiulu in cas'a socriloru séi in Vien'a, dar si de aici o scote barbatulu in a. 1866, renturnandu-se vulneratu de pe campulu de resboiu d'in Boemi'a. In urmare acêsta Matild'a Chorinsky se asiediã stabili in München, unde in 20 si 21 Noemvre 1867 primi visit'a unei dame, care diceã, că vine d'in Vien'a si traesce despartita de barbatu, carele o maltrateza; a venitu sé-si planga nacazulu unei inime, care face parte d'in asemene sorte cu d'ins'a. Contes'a Chorinsky invitã pe dam'a caletoria la o tasa de tea; acêsta d'in parte-si propuse sé cerceteze pe sera teatrulu, si spre scopulu acest'a intr'unu târdiu si tramese pe sierbitoria dupa carutiã. Sierbitori'a, candu se intorse, aflã usi'a dela cabinetulu contesei incuiata; cugetandu că damele au plecatu pe josu in teatru, nu mai facu amintire despre intemplantia acêsta vedindu inse că contes'a nu se areta nici in 22 nici in 23 Noemvre, proprietariulu casei merse in otelulu, unde se vorbiã, că s'a incartiratu dam'a straina; aici i-spusera, că acea dama a plecatu câtra Vien'a inca in 21 Noemvre ser'a. Cercustarea acêsta facu pe proprietariu a se adresã câtra politia, care indata si esmise o comisiune in locuinti'a contesei Chorinsky, si o aflara diacandu morta pe pamentu între canapeiu si mesa. Medicii judetiali indata se apucara de obductiunea cadavrulu si de analis'a chemica, si constatarã numai de câtu, că mortea contesei s'a causatu prin inveninare cu ciancaliu.

In 25 Noemvre sosi in München barbatulu Matildei, contele Chorinsky, in sotietatea tata seu pentru a asistã la inmortentarea femeiei sale. Por area lui curiosa, si cercustarea, că d'insulu putienu mai nainte de mortea contesei, sciricise la politia d'in München dupa locuinti'a acêstei-a, fura indicie destulu de grave spre a arestã pe contele Chorinsky. In posesiunea lui se aflara mai multe fotografice, in cari personele competinti recunoscura portretulu damei suspicioze, Juli'a Ebergényi, si asiã se arestã si acêsta prin politia d'in Vien'a. Juli'a Ebergényi la antãi'a investigatiune marturisã crim'a comisa in tota estinsiunea ei, descriindu in modu drastic lo-

culu si impregiurãrile delictulu, nu multu dupa aceea inse revocã tote cele marturisite si virã culp'a acum pe o „baronesa Vay „acum pe cutare“ Vicki Horváth“, dove persone, cari nu s'au potutu erui, si pre cum s'a constatat, esistu numai in fantasi'a inculpatei.

Prin materiulu documenteloru s'a demonstratu, că între Juli'a Ebergényi si contele Chorinsky au sustatu referintiele cele mai intime, că au serbatu incredintiarea lor, ba au statoritu si casatori'a pe unu tempu, candu Matild'a, femeia contelui Chorinsky, inca traia; asemenea s'a constatat, că Juli'a Ebergényi in formele esteriore se dedea de femeia lui Chorinsky. Pentru ca acesti individi sé se pota impreună definitiv, si sé-si procure midiloecele de esistinta a fostu de lipsa a delaturã d'in vietia pe contes'a Chorinsky, care trageã usuarele d'in capitalulu de cautiune a barbatulu séu. In posesiunea Juliei Ebergényi s'a aflatu veninu, pasporto false, recomandatiuni pentru München; s'a constatat, că Juli'a Ebergényi pe tempu, candu s'a comisu crim'a, a petrecutu in München supt nume falsu, că s'a aflatu in sotietatea contesei Chorinsky pana la ultimele momente ale acêstei-a, a parasitu otelulu in ser'a aceea pe fuga, dandu semnele cele mai evidenti de frica mare; asemenea s'au aflatu la d'insa mai multe obiecte, cari pana aci fusesera in posesiunea contesei Chorinsky.

Procuratoriulu statulu acusa dara pe Juli'a Ebergényi pentru crim'a de asasinare prin veninu, comisa in contra contesei Matild'a Chorinsky, si se roga, ca tribunalulu sé incepa pertractarea finala. (Va urmã.)

Intelegintiã romana se mai imputienã cu unu barbatu devotatu binelui publicu, patriei si natiunei.

Petru Paulu,

asesoru la sedriea comitatense d'in Biharia, a repausatu in Domnulu joi la 30 apr, in bola de plumani si s'a inmortentatu sambata (2 maiu) in Beiusiu. Zelu invapaiatu pentru natinea romana si activitate neobosita a caracterisatu victi'a repausatulu, câru-i a urãmu: Sê-i fie tierãna usiora si memori'a binecuvantata!

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu:
ALESANDRU ROMANU.

Comunicatiunea drumurilor de feru.

Vien'a-Pest'a-Segedinu-Temisior'a-Baziasiu.		
De la Vien'a	pleca la 7 ore 45 min. dem.	si la 8 ore — min. ser'a.
„ Posionu	„ 10 „ 24 „ „	„ 10 „ 51 „ „
„ Neuhäusel	„ 1 „ 23 „ diu'a,	„ 1 „ 54 „ nôptea
„ Pest'a	„ 5 „ 19 „ d. m.	„ 6 „ 31 „ deman.
„ Czegléd	„ 7 „ 54 „ „	„ 9 „ 14 „ „
„ Segedinu	„ 12 „ 12 „ nôptea,	„ 2 „ 55 „ dup. m.
„ Temisior'a	„ 3 „ 55 „ dem.	„ 7 „ 47 „ „
„ Jasenov'a	„ 8 „ 4 „ „	„ *)
„ Beseric'a-Alba	„ 8 „ 40 „ „	„
Sosesce in Baziasiu	la 9 „ 10 „ „	„

*) De la Temisior'a la Baziasiu comunica numai odata.

Baziasiu-Temisior'a-Segedinu-Pest'a-Vien'a.

De la Baziasiu	pleca la 5 ore 55 min. d. a.
„ Beseric'a-Alba	„ 6 „ 27 „ „
„ Jasenov'a	„ 7 „ 6 „ „
„ Temisior'a	„ 10 „ 40 „ ser'a si la 7 ore 25 min. dem.
„ Segedinu	„ 2 „ 26 „ nôptea, 12 „ 53 „ diu'a.
„ Czegléd	„ 6 „ 35 „ dem. „ 6 „ 21 „ d. a.
„ Pest'a	„ 9 „ 55 „ „ „ 9 „ 30 „ ser'a
„ Neuhäusel	„ 1 „ 52 „ diu'a „ 1 „ 8 „ nôpt.
„ Posionu	„ 4 „ 48 „ d. a. „ 4 „ 12 „ dem.
Sosesce in Vien'a	la 6 „ 36 „ „ „ 6 „ — „ „

Jasenov'a-Oravit'a.

De la Jasenov'a	pleca la 8 ore 30 minute demaneti'a.
„ Jam	„ 9 „ 12 „ „
„ Racasdia	„ 10 „ 12 „ „
Sosesce in Oravit'a	la 10 „ 57 „ „

Oravit'a-Jasenov'a.

De la Oravit'a	pleca la 4 ore — minute dupa mediadi.
„ Racasdia	„ 4 „ 45 „ „
„ Jam	„ 5 „ 38 „ „
Sosesce in Jasenov'a	la 6 „ — „ „

Vien'a-Oradea-Mare.

De la Vien'a	pleca la 8 ore — minute ser'a.
„ Pest'a	„ 6 „ 35 „ deman.
„ Czegléd	„ 9 „ 27 „ „
„ Püspök-Ladány*)	„ 1 „ 58 „ dup. med.
Sosesce in Oradea	la 4 „ 38 „ „

*) Cale laterale duce la Dobritinu, unde sosesce la 3 ore dupa mediadi.

Oradea-Mare-Vien'a.

De la Oradea	pleca la 10 ore 6 minute demaneti'a
Sosesce in Püspök-Ladány*)	„ 12 „ 48 „ diu'a
„ Czegléd	„ 5 „ 41 „ ser'a
„ Pest'a	„ 8 „ 37 „ „
„ Vien'a	„ 6 „ — „ demaneti'a.

*) Cale laterale vine de la Dobritinu.

Vien'a-Aradu.

De la Vien'a	pleca la 8 ore — minute ser'a.
„ Pest'a	„ 6 „ 25 „ deman.
„ Czegléd	„ 9 „ 47 „ „
„ Szolnoco	„ 11 „ 2 „ „
Sosesce in Aradu	la 5 „ — „ ser'a.

Aradu-Vien'a.

De la Aradu	pleca la 10 ore 15 minute demaneti'a
„ Solnoco	„ 4 „ 22 „ dupa mediadi.
Sosesce in Czegléd	la 5 „ 33 „ „
„ Pest'a	„ 8 „ 37 „ „
„ Vien'a	„ 6 „ — „ demaneti'a

Vien'a-Paris.

De la Vien'a	pleca 4 ore 30 minute ser'a.
„ Salzburg	„ 1 „ — nôptea.
„ Monacu	„ 5 „ 45 deman.
„ Stuttgart	„ 11 „ 45 „ „
„ Mühlacker	„ 12 „ 55 diu'a.
„ Carlsruho	„ 2 „ 10 dupa méd.
„ Strassburg	„ 5 „ 25 „ „
Sosesce in Paris	la 5 „ — demaneti'a.

Paris-Vien'a.

De la Paris	pleca la 8 ore 35 minute ser'a.
„ Stassburg	„ 8 „ 57 „ dem.
„ Carlsruho	„ 10 „ 40 „ „
„ Mühlacker	„ 12 „ — „ diu'a.
„ Stuttgart	„ 1 „ 20 „ dupa méd.
„ Monacu	„ 8 „ 30 „ ser'a.
„ Salzburg	„ 1 „ 30 „ nôptea.
Sosesce in Vien'a	la 9 „ 30 „ deman.

Comunicatiunea posteloru.

De la Oradea-Mare la Clusiu, pleca in tote dilele la 6 ore 30 minute dupa mediadi, sosesce in Clusiu la 1 ora 30 minute dupa mediadi. Cale de 19 $\frac{1}{2}$ mile, tiene 18 ore 40 minute, costa 10 fl. 92 cr.
 „ Clusiu la Oradea pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, sosesce in Oradea la 6 ore 40 minute demaneti'a.
 „ Aradu la Sibii (prin Dev'a) pleca in tote dilele, la 7 ore ser'a, sosesce in Sibii la 2 ore 15 minute nôptea. Cale are 34 $\frac{1}{2}$ mile, tiene 31 ore 15 minute, costa 20 fl. 2 cr.
 „ Sibii la Aradu (prin Dev'a) pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, sosesce in Aradu la 1 ora 45 min. noptea.
 „ Temisior'a la Sibii pleca in tote dilele la 6 ore deman. sosesce in Sibii la 1 ora 30 min. dupa mediadi. Cale de 86 $\frac{1}{2}$ mile, tiene 31 ore 40 min., costa 20 fl. 44 cr.
 „ Sibii la Temisior'a pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, sosesce in Temisior'a la 7 ore 40 minute ser'a.
 „ Temisior'a la Orsiova pleca luni-a, marti-a, joi-a, si sambet'a la 6 ore demaneti'a, sosesce in Orsiova la 6 ore deman. Cale de 26 $\frac{1}{2}$ mile, tiene 24 ore, costa 14 fl. 98 cr.
 „ Orsiova la Temisior'a pleca d'ominec'a marti-a, mercuri-a si vineric-a la 6 ore ser'a, sosesce in Temisior'a la 6 ore ser'a in diu'a urmatorie.

De la Temisior'a la Aradu pleca in tote dilele la 6 ore dem. sosesce in A. la 11 ore 45 minute deman. Cale de 7 mile, tiene 5 ore 45 min., costa 3 fl. 8 cr.
 „ Aradu la Temisior'a pleca in tote dilele la 2 ore dupa mediadi, sosesce la 7 ore 45 minute ser'a.
 „ Sibii la Clusiu pleca in tote dilele, la 3 ore d. m. sosesce la 9 ore 20 min. deman. Cale de 21 $\frac{1}{2}$ mile, tiene 18 ore 20 min., costa 12 fl. 18 cr.
 „ Clusiu la Sibii pleca in tote dilele la 5 ore dupa méd. sosesce la 11 ore 50 min. diu'a.
 „ Sibii la Brasiovu pleca in tote dilele la 5 ore dupa méd. sosesce la 7 ore 25 min. deman. Cale de 18 $\frac{1}{2}$ mile, tiene 14 ore 25 min., costa 10 fl. 36 cr.
 „ Brasiovu la Sibii pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, sosesce la 9 deman.
 „ Sibii la Muresiu-Osiorheiu pleca luni-a, marti-a, vineric-a, si sambet'a la 7 ore ser'a, sosesce la 1 ora 5 min. d. m. Cale de 19 $\frac{1}{2}$ mile, tiene 18 ore 5 min. costa 10 fl. 78 cr.
 „ Muresiu-Osiorheiu la Sibii pleca luni-a, marti-a, mercuri-a si sambet'a la 8 ore deman. sosesce la 2 ore 35 min. noptea.